

Hírek, ismertetések

Összeállította: CSERNY Tibor

Események, rendezvények

Beszámoló a 2017. évi Összegytemi terepgyakorlatról

Augusztus 20–25 között került megrendezésre a VII. Kárpát-medencei Összegytemi Terepgyakorlat, amely során a hallgatók az Alpokalja, Burgenland, ill. részben az Alpok földtanával ismerkedtek. A résztvevők négy egyetemről érkeztek (ELTE, SZTE, PTE, illetve ME), köztük többen már a korábbi terepgyakorlatokon is részt vettek. A lelkes diákokat számos kiváló geológus-oktató, illetve munkatárs kísérte, illetve várta a kirándulás helyszínein.

A résztvevők augusztus 20-án délután a Keleti pályaudvarból indultak Csepregre, a terepgyakorlat szálláshelyére.

Augusztus 21-én SPRÁNYI Tamás vezetésével a Soproni-hegységbe indultunk. Interaktív előadás-sorozat ismertette a hegység képződményeit, illetve azok fejlődéstörténetét. A Harka-kúpnál ortogneiszt, a Vöröshídi-kőfejtőben gránát-klorit-muszkovitpalát, az Ultra-hegyen turmalinitet és csillámpalát, Nándormagaslati-kőfejtőnél leukofillitet, a Gloriette-kőfejtőnél „injekciós gneiszt”, a Deákkúti kőfejtőnél ortogneiszt, a Réccényi úti kőfejtőnél pedig kianitos kvarcitot tekinthetünk meg. Ebédszünetben meglátogattuk a Brennbergbányán található bányásztemplomot is, ahol CSOMOR Áron érdekes helyi bányász történeteket mesélt a csapatnak.

Augusztus 22-én ZENTAI Zoltán, KORDOS László és egy munkatársuk várt bennünket Bérbaltaváron, ahol KORDOS László a terület őslénytani leleteiről tartott ismertetést. Ezt követően, a Szemenye kavicsbányába látogattunk el, ahol periglaciális talajfagyjelenségeket tanulmányozhattunk. Ezután KATONA Lajostól a Gércsei alginitbányában egy rövid ismertetőt kaptunk a fiatal alkáli bazaltvulkanizmusról és a hozzá kapcsolódó, maar tavakban képződő nyersanyagokról. Lehetőségünk volt az alginitből növénymaradványokat gyűjteni. A bányalátogatás után ZENTAI Zoltán társaságában, ellátogattunk a Kőszegi-hegységbe. Itt a Velemi Formáció fillitjeit, illetve a Cáki Metakonglomerátumot tudtuk tanulmányozni.

Augusztus 23-án VERESS László szakmai vezetésével a Hochschwab részét képező Seeberghez utaztunk. Kb. 1900 méteres magasságban a karsztra jellemző morfológiai jelenségeket (pl. dolina, vagy a terepgyakorlaton felfedezett jégakna) tanulmányozhattuk.

Augusztus 24-én jómagam vezettem a terepbejárást. Első megálló a Felsőcsatári Zöldpala felhagyott kőfejtője volt, ahol röviden ismertettem a kőzetek fácieseit, fejlődéstörténetüket és archeometriai jelentőségüket. Ezt követően Tobajban egy fiatal alkáli bazalt vulkanizmus során keletkezett vulkán piroklasztját mutattam be, majd lehetőség nyílt amfibol megakristályok gyűjtésére is. Majd a Rohoncánál található Freigruber bányában CSOMOR Áron a bányatechnológiáról tartott egy rövid előadást. Végezetül pedig ellátogattunk a Borostyánkőnél található felhagyott szerpentinbányába, ahol a hallgatók két igen ritka kőzetet, a kloritit és a rodingitot találkozhattak.

Az utolsó napon, augusztus 25-én Sopronba utaztunk, ahol a helyi egyetem hallgatói és UNGER Zoltán vezetésével megismertük

az egyetemet és hagyományait. Délután egy belvárosi séta keretében a Magyarhoni Földtani Társulathoz köthető helyszínek meglátogatása és koszorúzása történt meg. Végezetül, a résztvevők elénekelték a bányászhimnuszt, ami hivatalosan lezárta az idei terepgyakorlatot!

LANGE Thomas

„Ahol az elemek találkoznak: víz, föld és tűz”
8. Közöttani és Geokémiai Vándorgyűlés

2017-ben a Vándorgyűlésnek a heves megyei Szihalom község adott otthont, amit számos körülmény indokolt, kapcsolódva a konferencia mottójához és a beszámoló címéhez is.

Szihalom az Északi-középhegység és az Alföld határán fekszik ahol a nem túl régi földtörténeti múlt folyamán még valójában a Pannon-tenger hullámai „nyaldosták” az északabbra elterülő szárazföldet. Ennek az időszaknak emlékeit őrzik a Bükk és a Mátra előterében található lignittelek. A valamivel még régebben pedig intenzív vulkáni kitérések meg-megszakították a részben tengerrel borított terület nyugalalmát. A vulkáni működés mementói a Bükkalja területén is elterjedt tufák, amelyet az ember többféle módon is alkalmazott. Szintén nem túl messze található Szihalomtól Szarvaskő, ahol a középidői óceán aljzatán felszínre érkező olvadt kőzetanyagot ma „párnaláva” formájában vehetjük szemügyre. Nem túlzás tehát állítani, hogy Szihalom ideális helyen van, hogy az „elemek” kölcsönhatásának közöttani és geokémiai emlékeit tanulmányozni tudjuk.

A Vándorgyűlés során számos, a társadalom szempontjából is fontos, témakör került terítékre, mint a Kárpát–Pannon régió legfiatalabb vulkáni tevékenysége és annak potenciális hatása a társadalomra, a geokémiai modellezés szerepe a kőzet–víz kölcsönhatás megismerésében. Előadásokat hallhattunk, hogy hogyan lehetne a geotermikus energiát hatékonyabban kihasználni, illetve, hogy hazánkban milyen lehetősége van a szén-dioxid felszín alatti elhelyezésének. Megtudhattuk, hogy milyen karbonátok kristályosodnak a Balatonban és ez hogyan függ össze a tó földrajzi és időjárási viszonyaival. A terepen többek között a Bükkalja savanyú vulkáni kőzeteinek és szarvaskői párnalávák települését és fizikai jellegét ismerhettük meg. A Vándorgyűlés megmutatta, hogy a hazai közöttani és geokémiai szakterület nemzetközileg is „ütőképes” fiatal utánpótlással rendelkezik (a résztvevők több mint fele 35 év alatti volt). Jól bizonyítja ezt, hogy a fiatal előadói és poszter kategóriákban a zsűri nagyon nehéz helyzetben volt a díjak odaítélésével kapcsolatban.

A Vándorgyűlés szervezését a Magyar Földtani és Geofizikai Intézettel és utódjával a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálatl együttműködésben a Magyarhoni Földtani Társulat, a szihalmi megyei Prima-díjas Tobán Hagyományörző Népművészeti Egyesület végezte, Dr. Joó Csaba egyesületi elnök és a Magyar-Tár-Ház közreműködésével.

A több mint 80 résztvevő egybehangzó visszajelzése szerint a 2017. évi Vándorgyűlés az eddigi legsikeresebb konferencia volt létszámban, szakmai színvonalban és a szabadidős programok tekintetében is. A cél a jövőben is — az ötletgazdák szándékának megfelelően — a hazai közöttani és geokémiai kutatások erősítése és nemzetközi elismertségének megteremtése.

A következő, 9. Közéleti és Geokémiai Vándorgyűlés Nógrád–Gömörben fogjuk tartani, az ELTE-n működő Litoszféra Fluidumkutató Laboratórium szervezésében.

KOVÁCS István János

Földtudományi és kultúrtörténeti emlékek nyomában

Kubinyitól–Kubinyiig, Felvidék 2017. szept. 28–29.

Társulatunk immár hetedik alkalommal szervezte meg az őszi kétnapos kirándulását. A negyven főre duzzadt csapat gyönyörű, napsütéses időben járta be autóbusszal a több mint 600 km-es útvonalat, amit előzetes egyeztetések és a szakmai mondanivaló optimalizálása után a szervezők összeállítottak. Az elnökség célja az volt, hogy a 2013. tavaszán Videfalván, a Társulat megalapításának 165. évfordulóján a Kubinyi kúria falán elhelyezett emléktábla megkoszorúzása után csaknem öt évvel, tegyük tiszteletünket a Kubinyiak ősi szálláshelyén is, az Árva vármegyei Felsőkubinban, a ma is álló, reneszánsz Kubinyi kúriában. A rezidencia jelenlegi új tulajdonosa által szakszerűen és lelkiismeretesen felújított műemlék meglátogatása megkoronázta utunk egyébként is remek látnivalóit, valamint ezzel eleget tettünk hagyományörző és patrióta kötelességünknek, amit alapító elnökünk ősi családjára iránti tiszteletből egy társulati koszorúval róttunk le.

A program összeállításában, az egyes megállóknál történő idegenvezetésben nagy segítséget nyújtottak GAÁL Lajos geológus és WERNER Norbert bányamérnök, szlovákiai kollégáink. Utunkat Budapest–Zólyom–Besztercebánya–Úrvölgy–Felsőkubin–Árva-vára–Körmöcbánya–Budapest útvonalra terveztük és a programot maradéktalanul teljesítettük. Szállásunk az Alsókubin melletti Párnícán volt. Első megállónk Besztercebánya volt, ahol GAÁL Lajos tartott ismertetőt a város építészeti és bányászati vonatkozásairól. A korábban réz- és ezüstbányászatról híres, gazdag felvidéki városban megtekintettük a Fuggerek, Thurzók házeit, a várnegyedet, a Mária templomban lévő Szent Borbála kápolna Lőcsei Pál mester által készített oltárképét, a Mátyás házat, a régi városházát is.

Következő állomásunk a híres bányásztelepülés Úrvölgy volt. Itt egy igazi arisztokrata, dr. Wilhelm G. vom FUHRHERR-MARKSFELD báró fogadott, és, bajor származása ellenére, nagymamájától tanult ékes magyar nyelven ismertette a település történetét és jelenét a helyi közösség által létrehozott Herregrund bányász-múzeumban. Az alig több mint kétszáz lakossal rendelkező községben ma már csak hat bányász lakik, de a hagyományörző műkedvelők lelkes csapata őrökdi a történelmi bányász emlékek és ünnepek ápolása felett. A település a középkorban Európa egyik legnagyobb réz és ezüst termelését adta, a Fuggerek révén az itt bányászott réz Afrika körülhajózásával még Indiába is eljutott. Ma már erre csak a régi hányók és a múzeumban található emlékek utalnak.

Utunk ezután Donovaly érintésével az árva megyei Felsőkubinba vezetett. A szép parkban elhelyezkedő kastély a települést körülölelő csodálatos hegyek közepén mintegy ékkő díszítette a tájat. Új tulajdonosa, az építési vállalkozó KOZÁCIK Pavol úr szívvel fogadtatásban részesített bennünket. A Kubinyi rezidencia teljes renoválása, szakszerű, a műemlékvédelmi előírásoknak is megfelelő, de ugyanakkor a jó ízlést és mértékertartó eleganciát is felmutató felújítása kizárólag az ő érdeme. Az elegáns szállodának tervezett átalakítás a jövő évre készül el. Társulatunk a tulajdonos készséges hozzájárulásával egy koszorút is elhelyezett a kastély bejáratánál, tisztelegve alapító első elnökünk családjának emléke előtt. Megígértük a Társulat jövőbeli előjárói nevében, hogy látogatásainkat az elkövetkező években nem fogjuk elhanyagolni. A

már estébe hajló vizit után a közelben lévő Párnícára hajtottunk.

Másnap szikrázó napsütésben érkezünk Árva várának falai alá. Az Árva folyó felett 112 méterrel elhelyezkedő monumentális erődítmény impozáns látványt nyújtott. A Magyarországot és Lengyelországot összekötő középkori útvonalat védő erősséget ellenség soha nem vette be. Lakói és tulajdonosai között megjelentek a Balassák, a Thurzók, a Pálffyok, az Eszterházyak, a Zichyk, Csák Máté, Corvin János, Thököly Imre is. Az erődítmény mintegy kétórás bejárása után indultunk Körmöcbánya meglátogatására.

A Körmöcbányára vezető úton némi nehézségek árán megérkeztünk az „aranyvárosba”. A csengő körmöci aranyak adták a középkori és reneszánsz Európa szinte egyetlen értékes pénzemét, amit a mai napig működő itteni pénzverésben vernek. A „Mincovna” meglátogatása a délutáni időpont miatt már nem volt lehetséges ezért a helyi — bányászati emlékeket is őrző — múzeum és a várnegyed meglátogatásával vigasztalódtunk. A város és a várnegyed fölül magasodó Szent Katalin templom emlékeztetett bennünket a régi magyar ércbányászok korábbi védőszentjére, aki őrökdi a mélyben nehéz munkát végző bányászok élete felett. A helyi sörök és nyalánkságok kipróbálása után utunkat már hazafelé vettük. Körmöcrről dél felé haladva Garamszentkereszt előtt még távoli pillantást vetettünk a Selmeci- és a Körmöci-hegység vulkáni képződményeinek tájat formáló szép alakulatai között megbújó Jasztraba és Lehotka perlit előfordulásaira, valamint a Garam völgye fölül magasodó Saskó várának romjaira.

A jó hangulatú és tartalmas kirándulást minden résztvevő méltatta és reményét fejezte ki a jövőbeni folytatásra. CSERNY Tibor főtitkár úr fotóalbuma jól mutatja a két nap teljes keresztmetszetét. Kepeinek válogatását a Társulat honlapján megtalálható.

Baksa Csaba

Geotóp napok – 2017

2017. októberének első két szombatján ismét megrendezésre kerültek a Geotóp napok.

A mozgalmat Magyarországon — európai mintára — a Debreceni Hexasakl Egyesület(!) kezdte el, majd a Társulat ProGeo Földtudományi Természetvédelmi Szakosztálya és a Földművelésügyi Minisztérium Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztálya is bekapcsolódott a szervezésbe és a koordinálásba. Ennek eredményeként az idén már 20 helyszínre várták a rendezők az érdeklődőket, de a tényleges események száma ennél nagyobb: a Sas-hegyen például mindkét napon volt program (összesen 300 résztvevővel), Salgóbányán október 7-én négy önálló Geotóp napra való programot szerveztek (összesen 130 résztvevővel), Tarpán pedig egy pótnapot is be kellett iktatni, a nagy érdeklődésre való tekintettel (40 résztvevővel).

Újdonság, hogy az idén nagyobb súllyal szerepeltek a kevésbé hegyes-völgyes tájegységek is: Madarason, Csólyospáloson, Békéscsabán síkvidéken, Kurdon és Tarpán szelíd dombok közt szervezhetek élményeket a résztvevők. Volt teljesítménytúrával egybekötött földtudományi bemutató, tisztán szakmai geotúra, és volt kényelmes, sátoros-kirakodós interaktív játszóház is. A résztvevők száma 10 és 150 között szórta, az életkor 1 és 70 év között. Az egyes helyszínek felsorolása és programja megtalálható a Társulat által működtetett „Geotópnap” honlapon.

A két nap tapasztalatai: az embereket lenyűgözi az élettelen környezet, annak ellenére, hogy a kevesebb alapismeret, a nehezen eljutó információk miatt eleinte nehezebben tudnak azonosulni a kőzetekkel, a felszínformákkal, a földtani, geomorfológiai képződményekkel, mint az élővilággal. Aki azonban eljött, a szakszerű túravezetés után élményekben, ismeretekben gazdagodva térhetett haza.

Sokan szó szerint követelték a szórólapokat, kisebb kiadványokat. A Társulat, a nyertes Zöld Forrás pályázatoknak köszönhetően, már több állandó helyszínre készített egységes arculatú ismeretterjesztő leporellót, és remélhetőleg néhány év alatt le lehet majd fedni velük az összes lehetséges helyszínt.

Többen érdeklődtek a Geotóp nap honlapja, facebook oldala iránt. Jó elgondolás a honlap további fejlesztése, friss adatokkal, tartalommal és képgalériákkal való bővítése.

A szervezők szinte mindenütt az eddigi legsikeresebb rendezvényről számoltak be azzal, hogy jövőre is okvetlenül csatlakoznak a Geotóp napokhoz. Különösen örvendetes, hogy ezt a Nemzeti Park Igazgatóságok is felvállalják, pedig néhány éve még idegenkedtek az élettelen természeti értékek népszerűsítésétől. Jól vizsgázott a honlap, amit sokan kerestek fel, és sikert arattak az erre az alkalomra gyártott leporellók is.

Összefoglalva, a kitűzött cél jó, a fejlődés irányai kirajzolódtak, a jövő évi Geotóp napok szervezési munkálatai e sorok megjelenésekor már meg is kezdődtek.

VINCZE Péter

Földtudományos forgatag – 2017

Idén kilencedik alkalommal rendeztük meg a Földtudományos forgatagot, ez alkalommal is a Magyar Természettudományi Múzeumban, november 11–12-én.

A rendezvényt megelőző napon sajtótájékoztatót tartottunk a Múzeum Semsey termében, ahol három téma került szóba.

Először, együttműködési megállapodásokat újítottunk meg a Magyarhoni Földtani Társulat (MFT) és a Forгатagot a korábbi években különböző mértékben támogató szervezetek, úgy mint — a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) X. Földtudományok Osztálya,

— a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat (MBFSZ), és

— a Magyar Természettudományi Múzeum (MTM) között.

A kölcsönösen kedvező feltételeket tartalmazó együttműködési megállapodások az alábbi kérdésköröket tartalmazták:

— mindkét fél lehetővé teszi a másik elérhetőségének adatait, honlapjának címét, azonnali hozzáférést biztosító link formájában;

— tájékoztatják egymást kölcsönösen a meghirdetett szakmai rendezvényekről, konferenciákról, tanulmányutakról, megemlékezésekről és ezekkel összefüggő kérdésekről;

— egybeeső érdekek esetén közös rendezvényeket szerveznek;

— közösen lépnek fel érdekérvényesítő képességük növelése érdekében.

A megállapodásokat a Társulat részéről BAKSA Csaba elnök, az MTA-tól Bozó László osztályelnök, a Szolgálattól ZELEI Gábor elnök, míg a Múzeumtól KORSÓS Zoltán főigazgató írta alá.

A sajtótájékoztató második napirendi pontjaként BAKSA Csaba röviden ismertette a Forгатag elmúlt 10 éves történetét, kiemelve a rendezvény egyre nagyobb népszerűségét az érdeklődő nagyközönség körében. Továbbá, köszönetét fejezte ki a korábbi forgatagoknak (MTM, ME, MFGI) és a jelenlegi rendezvénynek helyszínt biztosító házigazdáknak.

A tájékoztatón bemutattuk az idén harmadik alkalommal, a Társulat honlapján és a közösségi Facebookon meghirdetett „Év ásványa”, „Év ősmaradványa” és „Év ásványi nyersanyaga” szavazás nyertesét. A 2018. év ásványát, a fluoritot PAPP Gábor; ősmaradványát, a Balatoniteszt (ammonitesz) BODOR Emese; míg ásványi nyersanyagát, az alginitet BAKSA Csaba mutatta be röviden.

Péntek délután a Múzeum földszinti kiállítócsarnokában alakították ki standjaikat a forgatag kiállítói. A korábbi évekhez

képezt jelentősen nagyobb alapterületen, ez alkalommal a következő, közel 40 résztvevő szorgoskodott a helyszínen: az ANZO-Perlit Kft., a Bakonyi Természettudományi Múzeum, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, a Bakony–Balaton Geoparkkal közösen, a BIOCENTRUM Kft., a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Területe, az ELTE Meteorológiai Tanszék, az ELTE Természetrajzi Múzeum, az Eszterházy Károly Egyetem Földrajzi és Környezettudományi Intézete, a Földművelésügyi Minisztérium, Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztálya, a Geo-Log Kft., a JOSAB Hungary Kft., a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, a Kuny Domokos Múzeum, a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat, a Magyar Földmérési Térképészeti és Távérzékelési Társaság, a Magyar Földrajzi Múzeum, a Magyar Geofizikusok Egyesülete, a Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálat, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, a Magyar Meteorológiai Társaság, a Magyar Természettudományi Múzeum Ásványtára, valamint Földtani és Őslénytani Tára, a Magyarhoni Földtani Társulat, a Mátra Múzeum, a MFT Mérnökgeológiai és Környezetföldtani Szakosztálya, a BME Mérnökgeológia és Geotechnika Tanszéke, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kara, a MOL Nyrt, a MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Földtani és Geokémiai Intézete, a MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Geodéziai és Geofizikai Intézete, a Novohrad–Nógrád Geopark, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, az Országos Meteorológiai Szolgálat, a Pásztói Múzeum és az Utazó Planetárium Kft. képviselői, szakemberei.

Szombat délelőtt a Forгатag látogatóit és résztvevőit a kupolacsarnokban, a házigazda nevében MEDZIHRADESKY Zsófia főigazgató-helyettes köszöntötte, majd BAKSA Csaba elnök megnyitotta a rendezvényt. A kiállítócsarnok hamarosan megtelt étellel, miközben a Múzeum pénztára előtt szinte állandósult a látogatók hosszú sora. A kiállítók nagy türelemmel, és lelkesedéssel foglalkoztak az óvodás korú gyerekektől a tanulócsoportokon át, a családokkal, az érdeklődő felnőttekkel és a szép koraikkal, egyaránt. Idén, szinte minden kiállító standnál volt interaktív játék, kvíz, mikroszkóp vagy egyéb eszköz, bemutató tárgy, műszer, térkép, poszter, ásvány, közet, ősmaradvány és sok-sok ajándék.

Az érdeklődő látogatók a következő ismeretterjesztő előadásokat hallgathatták meg a Múzeum Semsey termében:

FÖZY István: A Kárpátok sárkánya a barlangi medve,

HÍR János: Őslénytani kutatótáborok középiszólás fiatalokkal,

KAKAS Kristóf: Atombomba kísérletek és geofizika,

KERCSMÁR Zsolt: Csodálatos földtörténet,

KISS László: Földön kívüli földek: a csillagászat és a földtudományok találkozása más csillagok körül,

KOVÁCS István János: Tenger a Pannon-medence alatt — avagy hogyan születik vízből a tűz?,

LEÉL ÖSSY Szabolcs: Keresztül Ausztrálián,

ÓSI Attila: Őshüllő-kutatás Magyarországon: új lelőhelyek és új leletek,

PÁLFY József: Nagy kihalások a földtörténetben,

PAPP Gábor: Ismeretlen ismerős — az év ásványa, a kvarc, és a zeolit — mindenes a kőbányából,

PRAKALVI Péter: Rejtélyes sülyedékes lyukak Nógrád megyében. Mélyművelésű bányászat, földalatti atomrobbantások, természetes kinyílások?

SIPOSS Tamás: Felszín alatti vízáramlások, föld alatti szállítószalagok,

SZARKA László: Paradigmaváltás a környezettudományban,

TAKÁCS József: A drágakövek világa — avagy miért szeretjük a zaffírt?

A két napon 200 érdeklődő hallgatta meg az előadások egy-két-másikat, de sokan 4–5 előadást is figyelemmel kísértek. A teremben egyszerre akár százan is jelen voltak, majd később sokan kérdéssel folytatták a diskurzust a kupolacsarnokban.

Nagy sikere volt az Utazó Planetárium új filmjeinek is, melyet a korábbiánál nagyobb befogadóképességű kupolatérben mutattak be. A két napon többször is levetített filmek a következők voltak:

A Cassini küldetés és a Szaturnusz kutatása

A Földtől az Univerzum határáig — utazás a végtelenbe és még tovább

Két kis üveglencse — A távcsövek csodálatos világa

Kozmikus eredetünk felfedezése! — (Cosmic Origins)

Napszúrás — Életet adó csillagunk és az úridőjárás rejtelmei

Utazás a bolygók csodálatos világába

Utazás a Marsra — specifikus műsor a Mars-kutatásról

A korábbi évekhez hasonlóan, mindkét napon vetítettünk ismeretterjesztő rövidfilmeket, bemutatván hazánk 10 nemzeti parkjának csodáit, valamint a bükkábrányi ősciprusokat és az iharkúti dinoszauruszok feltárásának, kutatásának és megőrzésének történetét. A levetített filmek az alábbiak voltak:

Korhadó múlt, porladó jövő? — A bükkábrányi ősciprusok

Az első — A Hortobágyi Nemzeti Park

Találkozások térben és időben — A Duna-Ipoly Nemzeti Park

A gyöngyszem — Az Aggteleki Nemzeti Park

Vízjárta puszták vidékén — A Körös-Maros Nemzeti Park

Fennsík az ország tetején — Bükki Nemzeti Park

Dinoszauruszok és vadásaik

A magyar tenger mellékén — A Balaton-felvidéki Nemzeti Park

A vadludak útján — A Fertő–Hanság Nemzeti Park

Táj és ember — Az Őrségi Nemzeti Park

Az élő vizek partja — A Duna-Dráva Nemzeti Park

A homok és a szik birodalma — Kiskunsági Nemzeti Park

A megfáradt és megéhezett kiállítóinkról a társulati büfében szorgoskodó titkársági dolgozóink gondoskodtak szendvicsekkel, kávéval, teával, ásványvízzel, gyümölcszel és édességgel, nem kisebb szorgalommal és szeretetteljes lelkesedéssel.

A Forgatag idej hangulatát és nyüzsgő életét a főtitkár által készített fotóalbumok próbálják meg visszaadni, amelyek az alábbi linkeken érhetők el:

<https://photos.google.com/share/AF1QipO51WSGyxDwt0VdL3gfcOyQYkwYzUIKYU9BTGm0FKzM00aSV6rm9i13LujABsTlvg?key=a0h0Q0lqZmt4YV95M2lJMG12NzBFMIBOWkh0a2tn>

https://photos.google.com/share/AF1QipM4W1goIRoNtq6xhGmHLDL0Az07BoKaVEoSIIjzmf7LQ_8H-tJC_1tVLzMF_L_a_g?key=Wk5Kcm1zRmwzUJJNa3hsMng5Yje4UFhYMFQ4QmRn

A kétnapos rendezvény látogatottsága a tavalyihoz hasonló volt. Mintegy 2550 fizetett belépővel rendelkező és kb. 150–200 meghívott vendég látogatta meg, továbbá a kiállítói standokat működtetők legalább 150 főre tehető csapata járta körbe. A rendezvény több országos és helyi írott sajtóban, illetve médiában kapott nyilvánosságot. A kiállítók és a látogatók visszajelzései alapján az idej forgatag tartalmi színvonala, média megjelenése és látogatottsága kiváló volt.

CSENY Tibor

Ásványtani, közettani és geokémiai felsőoktatási műhelyek éves találkozója

2017. november 16–17-én, két félnapos rendezvényként, immáron negyedik alkalom került sor az ásványtani, közettani és

geokémiai felsőoktatási műhelyek éves találkozója; a házigazda ezúttal a Debreceni Egyetem Ásvány- és Földtani Tanszéke volt. Mint eddig minden alkalommal, az első nap délutánján a vendéglátók bemutatkozására került sor. A résztvevők üdvözlése után MCINTOSH Richard William a tanszék történetét vázolta, majd RÓZSA Péter a debreceni földtudományi alapszakos képzésre jelentkezők és felvettek létszámának változását, a csökkenés lehetséges okait taglalta az elmúlt 12 év vonatkozásában. Rövid kávészünetet követően POSTA József a munkacsoportja által kifejlesztett és szabadalmaztatott új analitikai eljárást, a termospektrometriát ismertette, majd az egyetemmel számos kutatási területen együttműködő MTA ATOMKI két laboratóriumának bemutatkozására került sor: BENKÓ Zsolt az elérhető s a tervezett geokronológiai vizsgálati lehetőségről, BRAUN Mihály pedig a LA-ICP-MS vizsgálatokról tartott rövid prezentációt. Végül, mintegy műsoron kívül, HARMAN-TÓTH Erzsébet a Társulat esedékes tisztújításáról adott rövid tájékoztatást. Ezt követően a résztvevők a Debreceni Egyetem Agóra Tudományos Élményközpontját látogatták meg. A nap közös vacsorával zárult.

A rendezvény második fél napján először az MTA, Földtudományok Osztálya, Geokémiai, Ásvány- és Közettani Tudományok Bizottságának Felsőoktatási Munkabizottsága vezetőjének megválasztására került sor, ennek során a résztvevők a jelenlegi elnököt, WEISZBURG Tamást választották újra. A program a régi/új elnök vitaindítójával folytatódott. Előadásában a képzés jövőjéről beszélt, különösen tekintettel a csökkenő létszámok okozta nehézségekre és az új tantervek által meghatározott lehetőségekre, majd HARMAN-TÓTH Erzsébet nyújtott rövid összefoglalót az „Év ásványa” és az „Év ősmaradványa” programokról. Ezt követően HARANGI Szabolcs a társadalmi kapcsolatokról tartott előadást, kiemelve ezek jelentőségét a hallgatói utánpótlásban. Végül PÓSFAI Mihály országos körképben vázolta a főbb fejlesztéseket, beruházásokat és az ebből adódó együttműködési lehetőségeket. Az előadásokat élénk vita kísérte. A rendezvényen összesen 33 fő vett részt.

Az ásványtani, közettani és geokémiai felsőoktatási műhelyek következő találkozójának a tervek szerint 2018-ban Veszprém ad majd otthont.

RÓZSA Péter

NosztalGEO 2017: „Új/régi eredmények: középső-, alsó-miocén”

Az MFT Alföldi Területi Szervezetének legnagyobb szabású éves rendezvényét, a NoztalGEO-t hatodik alkalommal rendezték meg Algyőn, november 24-én. Az elmúlt és az azt megelőző év programja az „Algyő szénhidrogén mező” felfedezésének 50 éves évfordulójához, illetve az Alföldi Területi Szervezet megalakulásának fél évszázados történetéhez kapcsolódott. Mindkét eseményen kiemelt figyelmet kaptak a Pannon-tó feltöltődésében szerepet játszó üledékes fációsok, üledékes közettestek és természetesen a bennük felhalmozódott szénhidrogéntelepek. Az elmúlt évtized(ek)ben lényegesen kevesebb figyelem, új eredmény született az Alföld középső- és alsó-miocén képződményeinek vonatkozásában. Ezt a hiányt pótolta idej rendezvényünk, amit — visszatérve a hagyományos helyszínre — Algyőn, a Faluházban tartottunk. A vidéki helyszín ellenére rendezvényünket a korábbi évekhez hasonlóan kiemelt érdeklődés övezte: a résztvevők száma 87 fő volt.

Az előadónapot KISS Balázs (elnök, Alföldi Területi Szervezet) megnyitóját követően BAKSA Csaba (MFT elnök) rövid köszöntője, majd KISS Balázs bevezető gondolatai követték. A délelőtti szekció első szakmai előadásaként LEMBERKOVICS Viktor

(és mtsi.) mutatta be a dél-magyarországi miocén árok szénhidrogén-rendszerének 3D modellezési eredményeit. Ezt követően TÓTH Ferenc izgalmas felvételekkel illusztrálta a termál- és szénhidrogén-kutak kút kamerával történő új vizsgálati lehetőségeit. Ehhez kapcsolódóan a Zerlux Hungary Kft. képviselői műszerbemutatóval színesítették a kávészünetet. MILOTA Katalin (és mtsi.) az anyakőzetek vizsgálati eredményeire építkezve vázolta az alföldi szénhidrogén-rendszereket, majd BÁLDI Katalin (és mtsi.) a Soltvadkerti-árokban feltárt középső-badeni evaporitokhoz kapcsolódó kutatási eredményeikbe nyújtott bepillantást. Az ebéd előtti utolsó előadás jó alap volt a halászlé és túrós csusza melletti beszélgetéshez. HORVÁTH Ferenc (és mtsi.) felvázolta az alföldi szintrift félárkok kialakulásának és feltöltődésének új modelljét.

A délutáni szekció négy előadása szintén újdonságokkal szolgált, érdekességeket, új részeredményeket, alternatív módszereket ismerhettünk meg a miocén képződményekre fókuszáló kutatásokból. BULÁTKÓ Kornél és SZUROMINÉ KORECZ Andrea (és mtsi.) a Derecskei-árok keleti peremének középső-miocén öskörnyezeti térképezéséről tartott előadást. FARKAS Kolos (és mtsi.) esettanulmányt mutatott be a Pannon-medence miocén rétegsorában alkalmazott új szénhidrogén-kutatási koncepcióról. GEIGER János (és mtsi.) a Szegedi-medence nyugati oldalának nagyléptékű miocén szedimentológiai modelljét vázolta fel. Végezetül LEMBERKOVICS Viktor zárta az előadónap programját, aki olyan alternatív módszert ismertetett, amivel az anyakőzetrétegek közvetlen geokémiai mérések nélkül azonosíthatók.

A szakmai nap lehetőséget biztosított kötetlen beszélgetésekre, az előadásokkal kapcsolatos kérdések megvitatására. A résztvevők összetétele alapján elmondhatjuk, hogy változatlanul sikerült összehozni a „már régóta fiatal” (nyugdíjas, senior kutató) kollégákat egymással és a „még nem olyan régóta fiatal” szaktársakkal (fiatal szakemberek, kutatók, egyetemi hallgatók). Rendezvényünket felsőoktatási kutatóhelyek (DE, ELTE, ME, SZTE), állami szakszolgálat (MBFSZ), ipari társaságok (MOL Nyrt; Mannvit Kft., Geomega Kft., Kőmérő Kft., Oil & Gas Development Kft., OGD Central Kft., RAG Hungary Kft., Sand Hill Petroleum, TDE Services, Zerlux Hungary Kft.) képviselői

egyaránt megtisztelték, lehetőséget teremtve a kutatási, fejlesztési és innovációs kapcsolatok bővítésére. Reményeink szerint hasonló széles körben találkozunk jövőre a hetedik algyői NosztalgEO-n!

Programjaink megvalósításához támogatást szívesen fogadjunk. Az Alföldi Területi Szervezet (al)számla száma: 10200201-28610746-00000000 (K&H Bank).

KISS Balázs, RAUCSIKNÉ VARGA Andrea

Személyi hírek

Dr. VITÁLIS György tiszteleti tagunkat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán 2017. október 31-én vasoklevéllel tüntették ki.

Könyvismertetés

POLGÁRI Márta, SZABÓ Zoltán, VIGH Tamás:
Mangánércbányászat Úrkúton (1917–2017),
Manganese Ore Mining at Úrkút (1917–2017)

A kötet 168 oldalon átfogó történeti áttekintést ad magyar és angol nyelven az Úrkúton folyó mangánérc-bányászat és tudományos kutatás száz évről, a bánya nemzetközi jelentőségéről a megnyitástól a bezárásáig.

A kötet az Előszó és Bevezetés után Történeti áttekintés című fejezettel, majd az Úrkúti Mangánérc Formáció részletes bemutatásával, valamint legújabb kutatások eredményeivel folytatódik. Végül a külszíni és föld alatti bányaművelés bemutatása zárja a fényképekkel és ábrákkal gazdagon illusztrált kötetet.

Idézet a bevezetőből: „Az volt az elképzelésünk, hogy az úrkúti bánya megnyitásának közelgő centenáriumi évfordulója alkalmából a könyv az érdeklődők kezébe kerülhessen. Nem sejtettük, hogy a jubileum egyúttal a bánya végét is jelenti.”

PÁL-MOLNÁR Elemér

